

KASDIEN

RASISTAI VARO KYLĮ IR KO NEPRIRAŠO, BET . . . VARGIAI DUOSIS PAPERKAMI APIE SUVAŽIAVIMĄ DETROITE

Žydų ir negrų bendradarbiavimas, ėjimas išvien, Amerikos demokratijai daug ko davė, ypač civilinių teisių srityje. Bet štai, ambasadoriui Andrew Young "atsistatydinus," rasistai ir reakcininkai puolėsi varyti kylį, kad šios pačios didžiausios etninės grupės susipyktų, kad suirtų jų taikus sugyvenimas.

Negramas, žinoma, griaudu, kad jų rasės žmogus ir kovotojas už civilines teises turėjo iššokti iš prez. Carterio kabineto. Bet sveikai galvojantieji negrai žino, jog čia nieku dėti žydai, tokie pat darbininkai ir antisemitų diskriminuojami kaip ir baltųjų rasistų negrai.

Tačiau vis tiek tarp negrų kunkuliuoja antisemitizmas, užkurtas žydų sionistų, tarnaujančių imperialistiniams interesams. Ir kuo visa tai baigsis, vilkai žino.

oooooooo

Ir ko reakcinė spauda neprirašo apie Tarybų Sąjungą. Tarytum ten visų galų suirimas, ekonomikoje didžiausia betvarkė, užglušintų žmonių šalis. Bet nuo pokario metų Tarybų Sąjunga buvo ir tebėra vienas pasaulio galiūnų, kurios žodis pasaulyje taip svarus, kaip ir Vašingtone.

Pavyzdžiui, Maskva vis labiau tampa pasaulio sostine. Vyksta ten pasauliniai simpoziumai, visokie suvažiavimai, konferencijos, kitais metais vyks pasaulinė sporto olimpiada. Kur pasaulyje kyla kokia didesnė bėda, žiūrėk, diplomatai ir traukia į Maskvą. Neišsivysčiusių ir nuskriaustų tautų dėmesys nukreiptas į Maskvą paguodos.

Tai pasėkos socializmo, socialistinės ekonomikos, naujo žmonių gyvenimo, socialistinės kultūros.

oooooooo

Visi ženklai rodo, kad Vašingtono prestižas pasaulyje dyla, ypač neišsivysčiusių ir nepridėjusių tautų Trečiajame Pasulyje, išskiriant Kiniją, kuri pretenduoja būti Trečiajame Pasulyje. Po anais metais H. Kisingerio slapto nuvažiavimo į Kiniją, tarp JAV ir Kinijos vis daugiau tiesiama ryšiams siūlų, pinama strategija kovai su socializmu.

Bet ar kas iš to išeis, prašosi klausimas. Simtamilijoninė kitų tauta ir iš valstietijos kilusi inteligentija mato kur link juos veda maoistai ir vargiai duosis paperkami Vašingtono visokiomis paramomis.

Nikaragva palyginus su Kinija mažytė šalis, bet pavyzdžiui gali būti. Per metų metus remta Somozų dinastija turėjo žlugti, diktatoriui prisiėjo bėgti į Florida.

oooooooo

Klėtėlė kalvių sodžiuje

Visoje Lietuvoje garsi Antano Baranausko klėtėlė, kurioje poetas parašė "Anykščių šilėlį." Kasmet tūkstančiai žmonių aplanko ją, mėnančią gamtos dainių.

Zemaičiuose taip pat yra panaši savo istorija klėtėlė—tai istoriko Simono Daukanto mėgta mokiniams, kūrybos vieta. Meistrai iš Klaipėdos restauravo klėtėlę. Čia rengiama paroda, nušviečia didžio mokslo vyro gyvenimą.

Kalviai—netoli jūros, netoli Klaipėdos. Uostas—langas į pasaulį. Tačiau Klaipėda praėjusiam amžiuje buvo atkiršta, todėl Simonas Daukantas langą į pasaulį matė Vilniuje ir 1814 m. į jį patraukė pėsčias.

Nėra žinios, kiek dienų jaunuolis keliavo iki sostinės, o mus iki Skuodo iš Vilniaus automobilis nuskaudina per pusdienį. Molėtų vieškeliu važiuojame į Kalvių sodžių. Netoli miško—senų medžių saugoma sodyba. Joje su dukterimi Uršule gyvena devyniasdešimtmetis senukas Kazimieras Prušinskis. Jo prosenelis buvo vedęs S. Daukanto seserį.

Kiemo vidury—akmuo su įrašu: "Šioje sodyboje 1793.X.28 gimė lietuvių rašytojas Simonas Daukantas."

Rašytojo tėvas buvo, kaip tada sakyta, medininkas—eigulys. Didelė jo gyvenimo dalis praėjo giriose, kurias pamėgo ir sūnus, jų praeitį taip didingai paskui pavaizdavęs savo raštuose.

S. Daukanta ir jo mėgtas girias primena ir jubiliejinių Vilniaus universiteto metų pavasarį iš rašytojo

Paskutiniame rugpjūčio savaitgalyje Detroite vyko istorinis įvykis. Milžiniškose Cobo Hall patalpose vyko JAV Komunistų partijos XXII nacionalinis suvažiavimas, storai užakcentavęs, kad Amerikos ateitis yra socializmas. Pagrindinę kalbą turėjo pasakyti generalinis sekretorius Gus Hall, bet dėl ligos negalėjo suvažiavime dalyvauti, jo kalba buvo perskaityta ir kelis kartus palydėta ilgai trunkančiais plojimais.

Iš Gus Hall kalbos aiškiai spindėjo, kad per ketverius metus, nuo vykusio suvažiavimo Čikagoje, kaip klasių kovos fronte, taip kompartijoj įvyko daug pakaitų į gerąją pusę. Ir Amerikoje, ir visame pasaulyje labai daug kas pasikeitė demokratijos, taikos, pažangos ir socializmo naudai.

Suvažiavimą sveikino apie 40 užsienio šalių komunistų delegacijos, jų tarpe ir Tarybinė delegacija, ko anksčiau nėra buvę. Didžiajame mitinge, sekmadienį, net ir komercinė spauda pripažįsta, kad dalyvavo mažiausia 7,000 žmonių, o tiksliai apskaičiavus buvo virš 10,000.

Šis suvažiavimas, pažymėjęs JAV Komunistų partijos 60 metų gyvavimą, visiems laikams įeis į JAV klasių kovos istoriją kaip vienas iki šiol buvusių didžiausias ir sėkmingiausias. S. J. Jokubka

LIBRARY

SEP 24 1979

STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

A. Gylio nuotraukoje—pagal architektų I. Barauskaitės ir R. Kazlausko projektą restauruota Simonas Daukanto klėtėlė Skuodo rajono Kalvių kaime.

gimtinės atgabentas ažuoliukas. Pasodintas jis Universiteto senųjų rūmų kieme, pavadintame Simonas Daukanto vardu.

Universitete S. Daukantas studijavo nuo 1913 metų. Baigdamas jį, apgynė traktatą magistro laipsniui. Retas tais laikais iš valstiečių pasiekdavo tokį mokslą. Daugelis to meto žmonių, prasimušusių į inteligentus, nutoldavo nuo savo liaudies. Simonas Daukantas—atvirkščiai—savo mokslą, savo talentą paskyrė kaip tik liaudžiai. Universitete ėmėsis rašyti "Darbus senųjų lietuvių ir žemaičių"—pirmąją Lietuvos istoriją lietuvių kalba—švietėjas pažymėjo: ". . . dėl tų motinų rašiau, kurios geba savo vaikams darbus jų bočių prabočių pasakoti, o be raštų daug kartų apsirinka."

Turėdamas magistro diplomą, S. Daukantas galėjo dirbti žymiuose kultūros centruose. Štai net trylika metų rašytojas tarnavo Peterburge, valdančiojo senato skyriuje, kad galėtų studijuoti ten saugomą Lietuvos metriką.

S. Daukanto veikalai—"Istorija žemaitiška," "Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių," "Pasakojimas apie veikalus lietuvių tautos senovėje"—pastatė jį į žymiausių tuometinių Rytų Europos istorikų gretas. Veikaluose gausu pažangių idėjų: smerkiamos kryžiuočių skriaudos, baudžiava, bajorų sulenkėjimas, dvasininkų veidmainystė.

Rašytojas rūpinosi ir tiesioginiu liaudies švietimu—parašė ir išleido keletą lietuvių kalbos vadovėlių, žodynų, taip pat knygelių ūkininkams apie sodus, girias, bites, javus, apynius.

Simonas Daukantas labai mylėjo savo motiną. Jai mirus, jis atgabeno akmeninį paminklą net iš Peterburgo. Jame iškaltas ilgas įrašas apie motiną, kuri "kentėjo su mažais vaikais, kurių turėjo septynis, daug vargo. Išaugino juos ir vaikų vaikus, turėdama 90 metų amžiaus savo, persiskyrė su šiuomi svietu metuose 1847 lapkričio mėnesio 9 dienoj, auštant . . ."

Restauruotoje S. Daukanto klėtėlėje matome raštuotą skrynią, bruktuvus, daug kitų senovinių rakandų. Įrengti čia ir aruodai; jie priminė S. Daukanto paminklą Papilėje, kur rašytojas pavaizduotas lyg sėjęjas, beriantis grūdus. Dabar neapreprsi, kiek šviesos pasėta, kokie kultūros derliaus aruodai!

O pradžia buvo čia—Kalvių sodžiuje, Daukanto vienmečių medžių saugomoje sodyboje, prie tvenkinio su kauburėliu krante, klėtėlėje, kurioje taip mėgo skaityti liaudies švietėjas.

A. Stanevičius

TRUMPAI

— JAV Komunistų partijos suvažiavime, vykusiam Detroite, dalyvavo apie 40 užsienio Komunistų partijų delegacijų. TSRS Komunistų partijos delegacijai vadovavo TSRS Mokslų akademijos viceprezidentas Peter Fedoseyev.

— Viskas brangsta be perstojo. Apskaičiuojama, jeigu tokiais tempais ir toliau brangs, tai šiemet infliacija padidės virš 13 procentų.

— Bogota laikraščio "El Espectador" pranešimu, Nikaragvos sandinistų valdžia deportavo kelis šimtus ekstremistų trockistų, reikalauusių nacionalizuoti visus dvarus, o ne vien tik buvusio diktatoriaus Somozos.

— Japonijoje pažangieji liaudies sluoksniai kelia protestus, kad valdžia siekia geresnių santykių su fašistine Čile.

— Kubos ortopedai gydytojai nutarė daugiau kaip du šimtus afrikiečių, kovojusių už Angolos ir Ehtipijos laisvę ir netekusių rankų bei kojų, aprūpinti juos dirbtinomis rankomis ir kojomis.

— El Savadore nuo sausio iki liepos mėn. policija ir ginkluotos fašistinės gaujos nužudė 406 salvadoriečius, jų tarpe 107 valstiečius, 26 mokytojus, 44 studentus, 61 darbininką ir 6 laisvų profesijų žmones.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Keliu, kuris buvo nutiestas Helsinkyje

Apžvelgus kelią, kurį Europa nuėjo per ketverius metus po istorinio Helsinkio forumo, galima visiškai pagrįstai pasakyti: Europos žemyne įvyko svarbūs pakitimai, ir iš esmės šie pakitimai buvo teigiami. Visos Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimas padėjo gerinti politinį klimatą.

Į naują lygį pakeltas ekonominis Europos valstybių bendradarbiavimas. Jis įgauna naujų bruožų, naują pobūdį, įmanomą tik mažėjant tarptautiniam įtempimui, didėjant savitarpio pasitikėjimui. Susitarimai dabar sudaromi ne vienieriems metams, o dešimtemečiams į priekį (pavyzdžiui, su Rytų Vokietija Tarybų Sąjunga sudarė ekonominį susitarimą laikotarpiui iki 2003 metų). Platų mastą įgavo kultūriniai mainai.

Žodžiu, šiose srityse įvykiams Europos žemyne pastaraisiais metais darė įtaką Helsinkio pasitarimo rezultatai, jo parengti principai ir Baigiamajame akte užfiksuoti susitarimai, be kurių šiandien sunku įsivaizduoti gyvenimą ir savitarpio santykius Europoje.

Laikas visiškai patvirtino, kad labai teisingai Leonidas Brežnevas pasakė, pasirašydamas Baigiamąjį aktą: "Laimėjo visi: Rytų ir Vakarų šalys, socialistinių ir kapitalistinių valstybių—sąjungų dalyvių ir neutralių, mažų ir didelių—tautos. Laimėjo visi, kuriems brangi taika ir saugumas mūsų planetoje."

Be abejo, Helsinkio forumas labai prisidėjo prie to, kad Europoje ir toliau viešpatuoja taika, kad taikaus sambūvio idėjos vis labiau plinta ir populiarėja.

Bet būtų neteisinga ir net pavojinga, kalbant apie teigiamus poslinkius Europoje po Helsinkio, nekreipti dėmesio į tą labai svarbų faktą, kad karinio įtempimo mažinimo srityje teigiamų poslinkių labai mažai.

Tačiau galima visiškai pagrįstai pasakyti, kad dėl to kaltos anaipol ne socialistinės šalys. Per ketverius metus praėjusius po Helsinkio pasitarimo, Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės valstybės iškėlė daug svarbių iniciatyvų, kad politinio įtempimo mažinimą papildytų karinio įtempimo mažinimas. Jų tarpe—pasiūlymai, kad visos Europos pasitarime dalyvavusios valstybės sudarytų sutartį, jog jos pirmosios nepanaudos vienos prieš kitas nei branduolinio, nei įprastinio ginklo, kad nebūtų plečiamos viena kitai priešiškos Europoje karinės-politinės grupuotės ir sąjungos, kad būtų apribotas karinių manevrų mastas ir daug kitų.

Deja, tenka konstatuoti, kad NATO valstybės nepriėmė šių ir daugelio kitų konkrečių ir konstruktyvių pasiūlymų, kuriuos pateikė socialistinės šalys. Nepriėmė dėl to, kad visi šie pasiūlymai prieštarauja ilgalaikę ginkluotės didinimo programai, kurią NATO blokas parengė praėjusiais metais. Pagal šią programą kariniai-pramoniniai kompleksai numato dislokuoti Europoje labai daug naujų ginklų, plačiai modernizuoti kariuomenę.

Kartu su karinių monopolijų interesais Vakarų valstybių pozicijai daro įtaką ir ydingos karinės-politinės koncepcijos. Tuo tarpu, kai socialistinės valstybės, stengdamosi užtikrinti taiką, siūlo kursą, kurio tikslas—apriboti ginkluotę, ją palapsniui mažinti ir galiausiai pašalinti karinį veiksnį iš tarptautinės politikos, kapitalistinės valstybės skelbia, kad norint išsaugoti taiką, reikia didinti karinį potencialą, užtikrinti vadinamąją "baimės pusiausvyrą." Štai kodėl atmetami taikingi socialistinių šalių pasiūlymai.

Tačiau tokia Vakarų šalių politika visiškai prieštarauja Helsinkio susitarimams, Europos šalių tautų valiai. Europos žemyno tautos reikalauja, kad būtų toliau žengiama Helsinkyje nutiestu įtempimo mažinimo, bendradarbiavimo plėtimo, ginklavimosi varžybų nutraukimo keliu.

Apie Andrew Young atsistatydinimą

Prez. Carterio kabinete kius krizei atsistatydino net keli sekretoriai, bet tarsi tai buvo natūralu. Tačiau su Jungtinių Tautų ambasadoriaus Andrew Young atsistatydinimu išėjo kitaip. Jo atsistatydinimas sukėlė visuomenėje didžiausį susijaudinimą, nuaidėjo per pasaulį daug plačiau, negu anuos atsistatydinimus sudėjęs kartu, tebeaidi dar ir dabar.

Kaip pats Andrew Young sako, atsistatydino savo valia, bet... Atsistatydino, kad nepasikonsultavęs su valstybės departamentu drįso turėti pasitarimą su PLO atstovu Jungtinėse Tautose Zehdi Labib Terzi. Tačiau, greičiausia, atsistatydino dėl to, kad Vašingtone reakcinėms ir rasistinėms jėgoms jis nepakenčiamas, susitikimas su PLO atstovu buvo tik pretekstas atsistatydinti.

Rasistams jis buvo nepakenčiamas, kad jis yra negras. Tačiau didžiausią reakcininkų neapykantą jis užsitraukė, kai iš Jungtinių Tautų tribūnos atsiskė pasmerkti vadinamąjį "ardomąjį Kubos vaidmenį Afrikoje." Didelį triukšmą sukėlė jo pasisakymas apie dažnus žmogaus teisių pažeidinėjimus Jungtinėse Valstijose. Jis yra stačiai pareiškęs, kad Amerikoje kalinami tūkstančiai žmonių, kurių vienintelė kaltė—nesutikimas su egzistuojančia sistema.

APŽVALGOS

PRIĖMĖ ŠALTOKAI

Nacionalistai šią vasarą savo jaunimui buvo suruošę Vakarų Europoje kongresą, kurį buvo pavadinę "Pasaulio lietuvių jaunimo" kongresu, nežiūrind kad Lietuvos ir kitų kraštų, kaip Lenkijos... lietuvių jaunimas kongrese nebuvo atstovaujamas. Be šokių, pabaliovojimo ir kelių skaitytų paskaitų, kongreso dalyviai ir užsiiminėjo politika.

Kaip "Draugas" rugpjūčio 8 d. laidoje rašo: "Bonnoje kongreso atstovai, suvažiavę iš įvairių valstybių, aplankė kraštų, kuriuose jie nuolat gyvena, diplomatinės atstovybes. Čia jie buvo labai šiltai sutikti ir priimti, išskyrus vieną ambasadą—JAV-bių, kur priėmimas buvęs šaltokas."

Kodėl JAV Lietuvių jaunimo atstovai savoje ambasadoje buvo šaltokai priimti? Labai galimas daiktas, valstybės departamentui nacionalistai su ta jų "vadavimo" politika jau įkyrėjo.

AR TAI RUSINIMAS?

Ne komunistas, o Čikagos "Sun-Times" korespondentas Jay Bushinsky seneniai lankėsi Vilniuje. Savo straipsnyje jis pažymi, kad "1939 m. Vilniuje buvo mažiau negu 200,000 gyventojų, o karo pabaigoje tik apie 100,000, gi dabar yra 450,000 gyventojų. Jame dominuoja Romos katalikai, veikia 22 bažnyčios, rusų ortodoksų bei žydų maldos namai. Mieste 42% yra lietuvių, 25% rusų, 18% lenkų, 7% baltgudžių ir mažiau 1% žydų. Lietuviai turi 75 mokyklas, rusai 11, lenkai 5."

Išsėina taip, kad kas virš 2.5 tūkstančio lietuvių turi vieną mokyklą, o rusai tik kas virš 10.5 tūkstančio turi vieną mokyklą. Na, ir koks gali būti rusinimas, apie kurį tiek daug aliarmuoja nacionalistai!

VIS LABIAU NEBEPAIŠO

Nors "vaduotojai" turtingesnių tėvų jaunimui dar pajėgia suorganizuoti kongresus, festivalius pasivažinėjimui, bet eilinis naujų ateivių (dypukų) jaunimas eina savo keliu, vis labiau nebepaišo rekacinių "patriotinių" šūkių, keliamų antitarybinių nuotauku, visokių "vadavimų," "laisvinimų." Praėjo laikas, kai eilinis dypukų jaunimas šoko pagal pabėgusių iš Lietuvos savo reakcininkų tėvų muziką. "Naujienose" beveik ašarodamas toks Ap. Skopas aimanuoja, kad "kaip anksčiau jie galėdavo šimtais užpildyti įvairius tautinius minėjimus, taip dabar visiškai dingę ir jų aktyvumo nematyti."

Arba paimkime Jaunimo Teatro gegužės 20 d. Jaunimo Centre duotą naują pastatymą. Nežiūrint kad buvo statoma Šekspyro komedija "Vasarvidžio nakties sapnas, bet tesusirinko tik apie 150 žiūrovų. Ir kaip "Vienybė" rašo: "nebuvo net kai kurių Chicago lit. mokyklų vedėjų, mokytojų, nekalbant apie pačius mokinius, kuriuos galima buvo suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų."

Jeigu po šių pasisakymų jis neišsoko iš Jungtinėms Tautoms ambasadoriaus posto, lygaus sekretorių postų lygiui, tai tik dėka to, kad prez. Carteris kabinete jį taupė tikėdamasis būsimuose rinkimuose vėl susižerti negrų balsus. Bet kadangi perspektyvos prez. Carteriui būti renominuotam perrinkimui pradėjo tamsėti, žmogus prieš rasistų-reakcininkų spaudimą neatsilaikė ir ambasadoriui Andrew Young prisėjo "savo valia atsistatydinti."

Dar blogiau buvo su "Pavergtu Tautų savaitės" eisena Čikagoje. Reakcininkai visas viltis dėjo į jaunimą, kad jie eisenoje sudarys ilgiausias kolonas. Ir kas išėjo! Jaunimo eisenoje nebuvo, jeigu ir matėsi, tai kur vienas ar kitas. Maršavo vieni seniai reorgai.

Tai daugiau kaip ženklas, kad dypukų eilinis jaunimas ateina į protą ir savo tėvų reakcininkų senių nebepaiso.

RAŠO NEGALVODAMAS

"Naujienose" rugpjūčio 16 d. laidoje K. Paulius giriasi, jog jis atsimesna, kad Lietuvoje dvaruose, kaimuose, miesteliuose savaitgaliais būdavo vakarėliai su šokiais ir daina. Tačiau jam tada neteko girdėti, kad būtų buvę naudojami svaiginami gėrimai tuose rengimuose, o dabar esąs bausis dalykas. "Okupantas nori palaužti tautiečio moralę ir sveikatą."

Su K. Paulium beveik galima sutikti, kad anksčiau vakarėliuose ir šiaip parengimuose nebuvo vartojami svaiginami gėrimai, bet kad dabar Lietuvoje bausis girtavimas, tai jau visiškai neapgalvotas plepalas. Kaip K. Paulius rašo, kad lietuvis savo charakteryje pasižymi linksmumu, vaišingumu, nuosirdumu, tai kaip prie vaišių stalo negali necirkuliuoti daugiau ar mažiau taurelė! Štai kodėl ji ir cirkuliuoja dabar, o ne dėl to, kad "okupantas nori palaužti tautiečio moralę ir sveikatą."

Jeigu anksčiau buvo retas reiškinys vakarėliuose girtauti, tai dėl to, kad nebuvo iš ko tada gerti, svaigintis. Netgi ir šykščių tėvų ūkininkaičiams būdavo striuka "samogonui." Bet, žiūrėk, kai pokario metais jie suvažiovo į Ameriką, išsidarbino ir pradėjo gauti algas, kas dėdavosi per piknikus Vytauto darže, Holy Family viloje, Hinsdale Marijonų sodyboje! Beveik nebūdavo to pikniko, kad nebūtų kilusios girtų muštynės. Dėl šio pašėlusio girtavimo ir buvo uždarytas daržas, kurio K. Paulius dabar taip pasigenda.

Trumpai

— Viceprezidentas Walter F. Mondale lankydamasis Kinijoje suorganizavo, kad prez. Carteris kitų metų pradžioje nuvyktų pas Kinijos maoistus dar daugiau pasitarti dėl intymiškesnio susidraugavimo.

— Walstryto Merrill Lynch analitikas Donald Maude mano, kad palūkanos pabrangės iki 13 proc. Infliacija dėl to gal ir sumažėtų, bet nedarbas padidėtų šuoliais.

— Lotynų Amerikos žurnalistų federacija reikalauja, kad būtų paleistas Čilėje areštuotas žurnalistas Oscar Fredes.

— Angliakasių profsąjungos prez. Arnold Miller ketina kandidatuoti dar vienam terminui. Žurnalistams jis pažymėjo, kad šalį valdo naftos kompanijos.

— Nikaragvoje apie pusę milijono jaunų žmonių stoji lankyti specialius kursus, kad supratus, ką reiškia Nikaragvai revoliucija ir kas buvo Somozų dinastija.

Lucy Parsons ir Nina Spies

ALISE JONIKIENĖ

Nežinau, kiek iš mūsų draugų čekiečių beprisimena tas šturmingas, bet kartu džiaugsmingas Gegužės pirmosios demonstracijas, kada minios žmonių maršavo gatvėmis ir pasiekus Michigano ežero krantą, sustodavo pasiklausti prakalbu. Džiaugsmingas jos buvo tuo atžvilgiu, kad 1886 m. pirmu kartu visoje šalyje Čikagos darbininkai kai kuriose įmonėse laimėjo aštuonių valandų darbo dieną; šturmingos dėlto, kad kartu reiškia protestą prieš visokias skriaudas mažas algas, "speed-up" sistemą ir t. t.

Tose demonstracijose nuo pat pirmosios, įvykusios 1886 m., iki paskutinės, kada sąlygos vertė jas bent laikinai nutraukti, veik visuomet dalyvaudavo dvi moterys, Haymarket tragedijos didvyrių Albert Parsons ir August Spies žmonos-našlės Lucy Parsons ir Nina Spies. Parsons ir Spies (anarchistai) buvo pakarti lapkričio 11 d. 1887 m.

Nina Spies pradžioje pasakė keletą prakalbų, o vėliau tose demonstracijose žymiai nepasireiškė, bet Lucy Parsons stovėdama vežime, kuriuo komitetas ją atgabendavo daug metų sakė karštas prakalbas, primindama kaip jos vyras ir kiti septyni draugai buvo pasmerkti dėl to, kad kovojo už aštuonių valandų darbo dieną. Penkis pasmerkė mirti ant kartuvių, kitus amžinai kalėti. Komitetui negavus sklypo miesto kapinėse, prisiėjo laidoti už miesto ribų. Waldheim kapinėse. Ten jų atminimui stovi puikus paminklas.

Lucy Parsons pati išvengė kartuvių tik dėl to, kad ji moteris. Visi pripažino, jog ji buvo kovingesnė už Albertą. Bet ne iš pagarbos moteriai džiūrė ir teisėjas pasmerkė ją mirčiai, bet jų manymu, nereikia kreipti dėmesio ką moteris plepa.

Kadangi apvaikščiojant Pirmąją gegužės 1886 m. gegužės 1-mą kilo suirutė ir policija lazdomis ir šautuvais žiauriai puolė mitingą ir mirtinai sužeidė keletą dalyvių (daugelį lengviau apkūlė), darbininkai nutarė tuoj rengti protesto mitingą.

Gegužės 4 d. Haymarket aikštėje arti McCormick įmonės ejo protesto mitingas. Pats miesto mēras, trumpai pasirodęs mitinge grįžo ir įsakė policijos komisionieriui nesiūsti raitosios policijos ir nekludytį žmonių, kurie ramiai klausosi kalbėtojų. Staiga kas tai į minią paleido bombą, ir kilo susirėmimas. Arti stovėję raiti ir pėsti policininkai lazdom ir šautuvais puolė protestuojančius ir greit krito septyni darbininkai ir septyni policininkai. Kiti sunkiai sužeisti.

Prasidėjo kaltininkų gaudymas. Už kelių dienų suimti aštuoni anarchistai, keli visai nebuvę mitinge. Albert Parsons tą dieną kitame mieste sakė prakalbą. Grįžęs ir sužinojęs visą reikalą, kurį laiką slapstėsi, bet matydamas, kad ir kiti draugai nekaltai įtarti, teismo dieną pats pasidavė.

Mirčiai ant kartuvių pasmerkė penkis (vieną paleido), kitus amžinai kalėti. 1887 m. lapkričio 11 d. vienas iš penkių pats nusižudė ar kas privertė ryti sprogstančią medžiagą. Jis kalėjimo kameroje rastas su sprogusia galva. Kitus tą dieną pakorė. Neseniai išrinktas gubernatorium John P. Atgeld (pažangaus nusistatymo vyras) likusiems dovanavo bausmę, bet už tai turėjo atsižadėti politinės karjeros.

Su kilpa ant kaklo August Spies prabilo į savo budelius:

"Ateis laikas, kada mūsų tyla liks galingesnė už tuos balsus, kuriuos jūs šiandien užsmaugsite!"

Dabar eisime prie tų dviejų karžygių moterų, Lucy Parsons ir Nina Spies, kurių gyvenimas ir darbai buvo taip nepaprasti.

Nina Spies kilo iš gan pasiturinčios šeimos galėjo tikėtis gan stambaus palikimo, kurio turėjo atsižadėti ištekėdama už August Spies. Mat jis ne jos tėvėlių luomo žmogus ir nevertas būti žentu.

Belaukiant teismo, Ninai parūpo atlankyti bent vieną iš kalinių ir pačiai patirti, kas tie žmonės tokiais baisiais darbais kaltinami spaudoje ir kai kurių žmonių apšaukti. Ji nutarė atlankyti bent vieną iš jų ir atsitiktinai pasirinko August Spies. Ji dirbo miesto raštinėj ir jai buvo lengva gauti leidimą.

Kalbėdama su Spies, Nina pamatė, kad Spies netoks baisunas, kokiais anarchistai laikomi, protingas, inteligentiškas vyras. Atsisveikindama ji jo paklausė, ar jis norėtų, kad ji ir kitą kartą atlankytų. Spies veidas nušvito ir jis atsakė, kad jam tas teiktų daug malonumo. Ateidama ji atnešdavo jam užkandžių, knygų ir laikraščių. Pagaliau juodu nutarė apsigyventi, tikėdamiesi, kad apeliavus bylą jis bus išteisintas. Negavęs leidimo apleisti kalėjimo kameros, Spies paprašė brolio jį atstovauti ir taip su pagalba proxy, juodu apsigyveno. Bet laukto laimingo sugyvenimo nesulaukė.

Po kartuvių už kelių metų Nina ištekėjo už advokato, bet greit atsiskyrė ir iki mirties palaikė Spies vardą. Vienas iš gražiausių prisiminimų man bus jos laidotuvės. Buvo pašarvota Carpenters' salėje Madison St. kur netoli gyvendama, ji ateidavo į anarchistų mitingus ir susirinkusiems sakydavo prakalbas.

Atsisveikinimo kalbą, be kitų, sakė jos bendražygė Lucy Parsons. Kalbant prie karsto, Lucy prisiminė, kaip juodvi lankydamo savo vyrų kapus. Kartą prie didžiojo paminklo, Nina užklauso jos: "Lucy, kada aš pakratysiu kojas, ar tu pasakysi atsisveikinimo kalbą?" Lucy sutiko su sąlyga, jei ji pirmiau mirtų. Nina prie jos karsto kalbėtu.

Kadangi likusi našle Nina vertėsi laikydamą inamius (gyveno netoli Halsted ir Madison gatvių) visi žinojo, kad ji neturtinga, tai mirus draugai jos palaidojimui rinko aukas. Vėliau paaiškėjo, kad ji paliko \$3,000 tam, kas priklauso jos šunelius.

Lucy Parsons buvo gražiai naujusi, tamsaus veido moteris. Kai kas teisingai spėjo, kad ji yra pusiau negrė. Bet Lucy, žinodama kad Waco (Texas) mieste grai veik nelaikomi žmonėmis ir manydama neturėdanti pasisekimo buvo ant juodojo sąrašo (black list), tada žmonai teko visai šeimai pelnyti duoną, nes Parsons nuolatinio darbo niekur negavo. Ji tai darė siūdama drabužius.

Ištekėjusi už Albert Parsons, kuris taipgi jau buvo gan pažangus, jiedu apleido Waco, Texas, ir apsigyveno Čikagoje. Čia jie susipažinę su anarchistais išitraukė į jų veiklą. Parsons dirbo spaustuvėje, raidžių rinkėju. Kada už veiklą tapo areštuotas, neteko darbo ir liko padėtas ant juodojo sąrašo

(black list) tada žmonai teko visai šeimai pelnyti duoną, nes Parsons nuolatinio darbo niekur negavo. Ji tai darė siūdama drabužius.

Pirmas skaudus smūgis Parsons šeimoje, tai netekimas dukrelės, kuri sulaukė aštuonių metų, sunkiai apsirgo ir mirė, antras, kada sūnus, būdamas aštuoniolikos metų, apsirgo nervų liga ir savo trumpą gyvenimą baigė išprotėjusių liginėje.

Bet jokie sunkumai ar nelaimės nepalaužė Lucy Parsons ryžto tęsti darbą, kurį taip sutartinai dirbo kartu su savo Albertu. Pirmiausiai ji ėmėsi ir parašė jo biografiją ir pati važinėdama po miestus ir kitas šalis, ją platinė. Išleido laikraštį, didžiojoje pati užpildydama savo raštais. Vargiai berastum žmogų, kuris pralenktų ją gabumu ir pasiryžimu.

Kada 1901 m. Social-demokratų partija konvencijoje pakeitė vardą ir pasivadino Amerikos Socialistų partija. Lucy dalyvavo konvencijoje ir stoji į partiją. Vėliau buvo išrinkta Ateivių teisiu apsigynimo (International Labor Defense) Centro komiteto nare.

1912 m. Lucy kartu su William Z. Foster, Elizabeth Gurley Flyn ir kitais suorganizavo Sindikalistų lygą, kuri neilgai tegyvavo, ir minėti asmenys veikė Amerikos Darbo Federacijoje arba Komunistų partijoje.

1942 m. kovo 7 d. mažam mediniam name, iš mažo pečiuko kilo gaisras. Lucy jau prieš keletą metų pradus regėjimą, mirtinai apdegė. Vyras George Markstall, grįžęs iš krautuvės, ir pamatęs jog nabelis dega, skubiai bėgo vidun gelbėti žmonos, bet pats dūmuose užtroško.

Paskaitė spaudoje apie Lucy Parsons paskutinę tragediją, velionis F. Abekas ir aš nutarėme nuvažiuoti į laidotuves. Suvažiavo virš 300 žmonių. Kai kuriems prisiėjo prie durų pastovėti ir laukt jos paskutinės kelionės į Waldheim kapines.

Laidotuvių apeigos buvo gan įspūdingos. Tyliai nustatytas fonografas grojo jos pamiltą marseletę ir laidotuvių maršą. Jos ilgų metų draugas Sam Hammersmark (komunistas) pasakė tinkamą atsisveikinimo kalbą. Trumpai kalbėjo keli anarchistai, vienas paskaitė savo parašytas eiles. Ir taip užsibaigė Lucy Parsons tragedijų pilnas gyvenimas.

Kada žmogus skaitai apie darbininkų padėtį Amerikoje prieš šimtą metų ir matai kas dedasi ir šiaandien, nenoroms skverbiasi mintis, jog caro valdomoje Rusijoje negalėjo būti blogiau, nors caras buvo vienas iš žiauriausių valdovų.

Neišgalvoti susitikimai

Piniginė

Vilniaus Bočių restorano antrame aukšte prie pasienio staliuko įsitaisė vienas prieš kitą. Už lango žiema. Čia pripūsta cigarečių dūmų ir visur—kone prie kiekvieno staliuko bitulėmis dūzgia kalbos. Regiu, kaip Vincui akys bėgioja. Matyt, įdomu. Galbūt šitaip žmogus žiūri į gyvenimą ir, žinia, pamatys jį bent tiek, kad galėtų pasakyti: ir ten žmonės turi restoranus, ir ten netrūksta lankytojų. Na, o jeigu pasistengs, pamatys kur kas daugiau.

Lieknutė padavėja padėjo ant staliuko meniu.

Trumpai

— Pasaulinės profsajungų federacijos suvažiavime, vykusiame Etiopijos sostinėje Addis Ababa, svarbiausiu darbotvarkės punktu buvo: Solidarumas pietinės Afrikos tautoms.

— JAV galvoja pirkti Pacifiko vandenyne 500 akrų didumo Palmyra salą ir į ją vežti branduolinių reaktorių atliekas. Salos savininku yra Honolulu saloje gyvenanti Fuller-Leo šeima. Už salą nori \$20 milijonų.

— Dėl vykstančių Brazilijoje streikų ir šiaip nerimo senatorius Jarbas Passarinho kaltina Brazilijos Komunistų partiją ir kylančias liaudyje demokratines nuotaikas.

— Panamos lyderis gen. Omar Torrijos išpėjo Vašingtoną, kad Panamos kanalo zona turi būti perleista Panamai spalio 1 d. taip, kaip yra susitarta, nežūrint ar kongresas su tuo sutiks ar ne.

— Prašau,—pasiūliau Vincui valgiaraštį, tačiau šis kratosi, net nusigrėžia, lyg norėtų pamatyti kas už nepermatomai tamsaus restorano lango. Išlydėtas iš žydo karčiamos į užjūrį, sugrįžo tik kaip svečias. Dar savaitė ir vėl pasuks savo kelią atgal. Ne, negaliu, tiesiog nemoku neužjausti žmogaus, kurio likimas taip negeras, kad jau daug metų reikia žiūrėti į gimtuosius namus tik iš toli, o neretai ir nežinoti, kuo jie gyvi.

Vincas nerūkė. Jis nepažįsta tabako. Vincas neišlenkė nei vieno stikluoko iki dugno. Jis niekuomet nebuvo pasigėręs. Sėdėjo, šakute pakrapštinėdamas lietuvišką dešrelę ir bėgiojo akimis po restorano salę. Neatspėsi, kas jo širdyje ir galvoje. Galbūt šitie prie staliukų žmonės jam rodė, kad gyvenime daug kas jo aplenkta. Gaila? Gal. O gal ir negaila. Pragyveno daug metų ir taip, kaip gyveno, nepažinęs net šeimos. Vis vienas, vienas, vienas...

— Eisim, Vincai. Regiu, kad šitoks pagyvenimas ne tavo hobi.

— Ne. Dar palūkėkim,—ryžtingai pasipriešino svečias.

Jau buvo vėlu. Padavėja jau nekviesta atėjo prie mūsų staliuko. Įteikė sąskaitą. Vincas išsitraukė storai pinigais prikimšta piniginę, ėmė iš ten dešimtrubles ir tiesės jas padavėjai.

Nereikia tiek,—atsisakė mergina ir suminėjo sąskaitoje parašytą sumą.

— Argi jų man trūksta? Matote, kiek!—rodė Vincas savo piniginę.

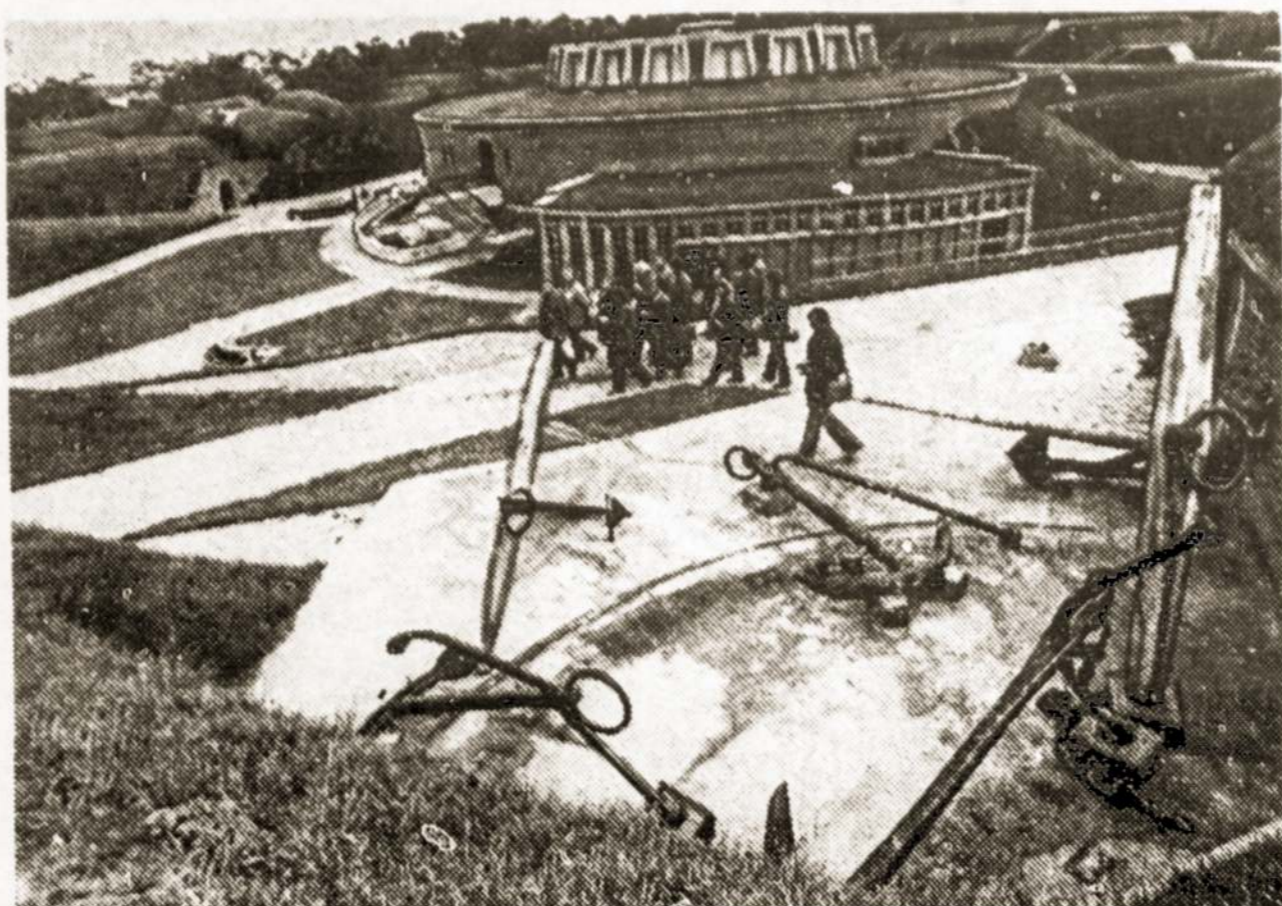
Nereikia,—dar kartą atsisakė mergina ir įtariai nužvelgė neįprastą klientą. O šis vis laikė rankoje piniginę, matyt, negalėdamas suprasti, kodėl taip. Tačiau aš puikiai jaučiau, tikrai žinojau, kad šis žmogus tai daro džiugiai širdimi: imk, mieloji, imk. Aš dalinuosi su tavimi, ką turiu. Juk daugiau pas mane nieko nėra. Tik ji, šita piniginė. Argi nejauti, ar nežinai, mieloji, kad aš tau atkišau Amerikos...

— Neatsisakykite,—paprastai padavėjos ir aš.—Tačiau mano širdis nesidžiaugė, nes žinojau, kad šis svečias niekuomet nepatirs didesnės laimės, o tik retkarčiais tą, kurią gal duoda viena ar kita padovanojama dešimtrublė. Piniams gyvenus, ką daugiau beapsiūlysi?!

Pranas Karlonas

MUZIEJUJE—NEPTŪNO KARALYSTĖ

Nuotraukoje: prie Jūrų muziejaus Koppalyje. B. Aleknavičiaus nuotr.

Ties pačiais Lietuvos jūrų vartais, siaurinėje Kuršių nerijos dalyje restauruotoje Koppalio jūrų tvirtovėje klaipėdiečiams ir miesto svečiams savo lobius atvėrė Jūrų muziejus-akvariumas.

... Prieš akis atsiveria pagal klaipėdiečio architekto P. Lapės projektą atkurti senoviniai statiniai ir tiltas, sutvirtinti pylimai ir Kuršių marių krantai.

Centriniame tvirtovės redute įrengtas didžiulis vandens baseinas, iš visų pusių apsuptas akvariumais, kuriuose įkurdintos įvairiausių rūšių Baltijos ir Kuršių marių žuvis. Stiklinėje patalpoje su atvirais vandens rezervuarais, juosiančiais apvalų reduto pastatą, pliuskenasi kuoduotieji, papuoa ir karališkieji pingvinai, Baltijos ruoniai, kiti jūrų gyventojai. Jūs patogiai stebėti iš viršaus, o iš arčiau galima pažvelgti per iluminatorius, įrengtus rūsyje.

Antrame aukšte gausi ekspozicija kriauklių, koralų, duobagyvių, vėžiagyvių ir kitų rūšių nariuotakojų, kitų preparuotų pasaulio vanden-

nų giluminių padarų, pargabentų iš Karibų ir Japonų jūrų, Meksikos ilankos ir kitų platumų.

Baltijos geografijos ir geologijos ekspozicija prasideda išpūdingu elektroniniu stendu "TSRS—jūrų valstybė." Kita ekspozicijos dalis atspindi visą laivybos raidą nuo žilos senovės iki atominio ledlaužio "Leninas." Ji įrengta rūsiuose po tvirtovės pylimais. Požeminėmis galerijomis lankytojai patenka į skliautuotas raudonų plytų sales, kur išdėstyti laivų modeliai, senoviniai navigacijos prietaisai. Specialus skyrius primena karo jūreivių žygdarbius Baltijoje Didžiojo Tėvynės karo metais.

Įrengti pingvinariumai ir laboratorijos—sudarytos palankios sąlygos muziejaus bendradarbių mokslinio tyrimo darbiui.

Po atviru dangumi aikštelėse ant tvirtovės pylimų išdėstyti įvairių sistemų sraigtai ir inkarai, Kuršių pakrantėje stovi restauruoti žvejų laivai-veteranai, taip pat pajūrio žvejo etnografinė sodyba.

KOLŪKYJE MUZIEJUS

Panevėžio rajone, pačiame Smilgių kolūkio centre, Elžbietos Spokauskienės sodyboje, perleistoje visuomeniniam liaudies buitės muziejui, įsikūrė šių apylinkių krašto tyros ekspozicija. Didelis kraštotyros entuziastas Egidijus Prascevi-

čius pririnko čia net dažnam bendraamžiui kazin ar kada regėtų daiktų.

Muziejuje sutilpo ir 1863 metų sukilimo ir 1905 metų revoliucijos, Pirmojo pasaulinio ir Didžiojo Tėvynės karo puslapiai.

AKMUO—MUZIEJAUS EKSPONATAS

Daug tonų sveriančią kolekciją surinko per du dešimtmečius Vaclovas Intas, Skuodo rajono Mosėdžio gyvenvietės gydytojas. Ekspozicijoje daugiau kaip 5 tūkstančiai įvairiausių formų ir dydžių akmenų. Entuziastas sugebėjo sudominti akmenimis daugelį gamtos mylėtojų ir iki šios dienos čia gabenamos unikaliuos ledynų laikotarpio relikvijų—turistų kuprinėse, o kartais ir traktoriūmi.

Pradžioje ši neįprasta ekspozicija buvo išdėstyta ambulatorijos kieme, bet greitai čia, kaip sakoma, akmeniui nebuvo kur nukristi. Tada kilo idėja, remiantis mineralogijos principais ir kraštovaizdžio sutvarkymu, įrušti Bartuvos upės krante savotišką "akmenų parką." Kasmet į Mosėdį susipažinti su šia akmenų kolekcija atvažiuoja tūkstančiai žmonių iš įvairių šalies kampelių, užsuka čia ir užsieniečiai. Dabar Mosėdyje įkurtas Valstybinio gamtos apsaugos komiteto respublikinis unikalių akmenų muziejus.

B. Aleknavičiaus nuotr.

Kasmet vis daugiau Tarybų Lietuvos miestų ir kaimų gyventojų vyksta ilsėtis prie Baltijos, į Druskininkus, Birštoną, Likėnus, Anykščius, prie Ignalinos ežerų ir jų kitas gražias vietas.

Nuotraukoje: naujieji "Neringos" poilsio namai Palangoje.

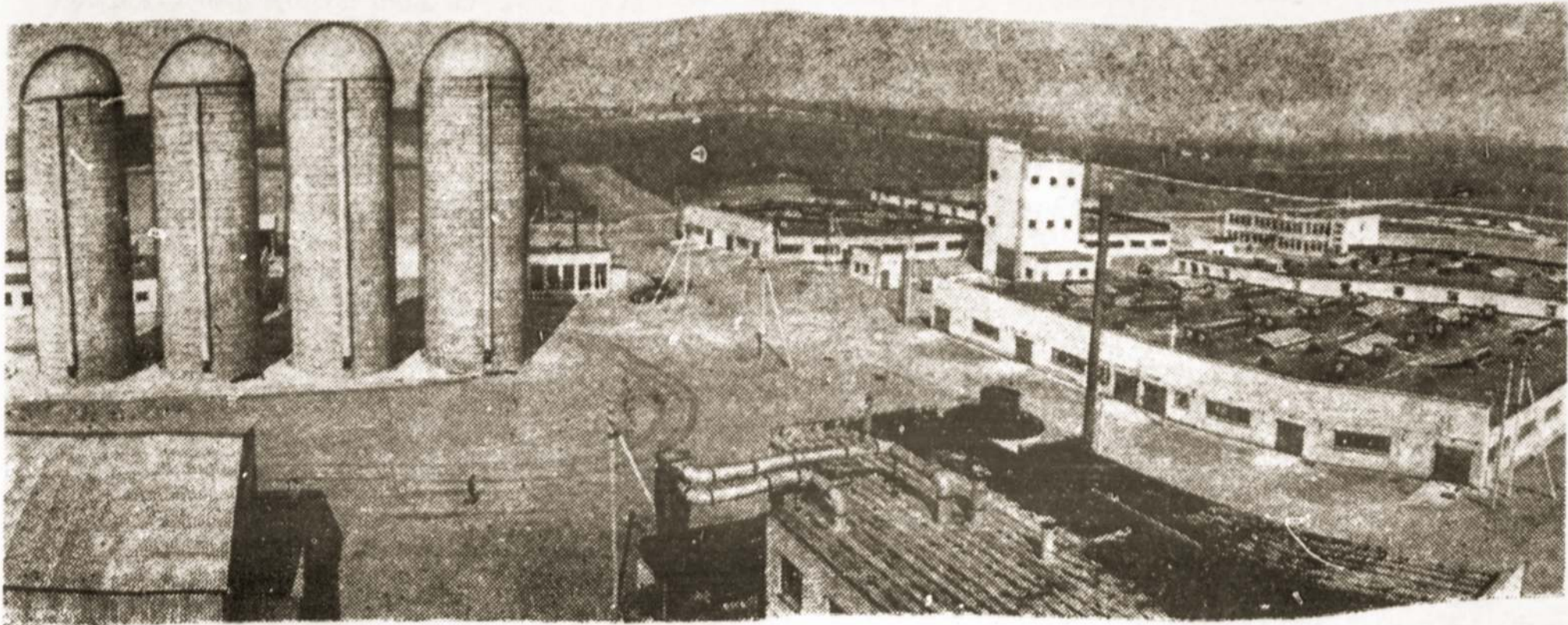
B. Aleknavičiaus nuotr.

Panevėžio rajono Upytės bandymų stoties eksperimentinio ūkio ganyklose.

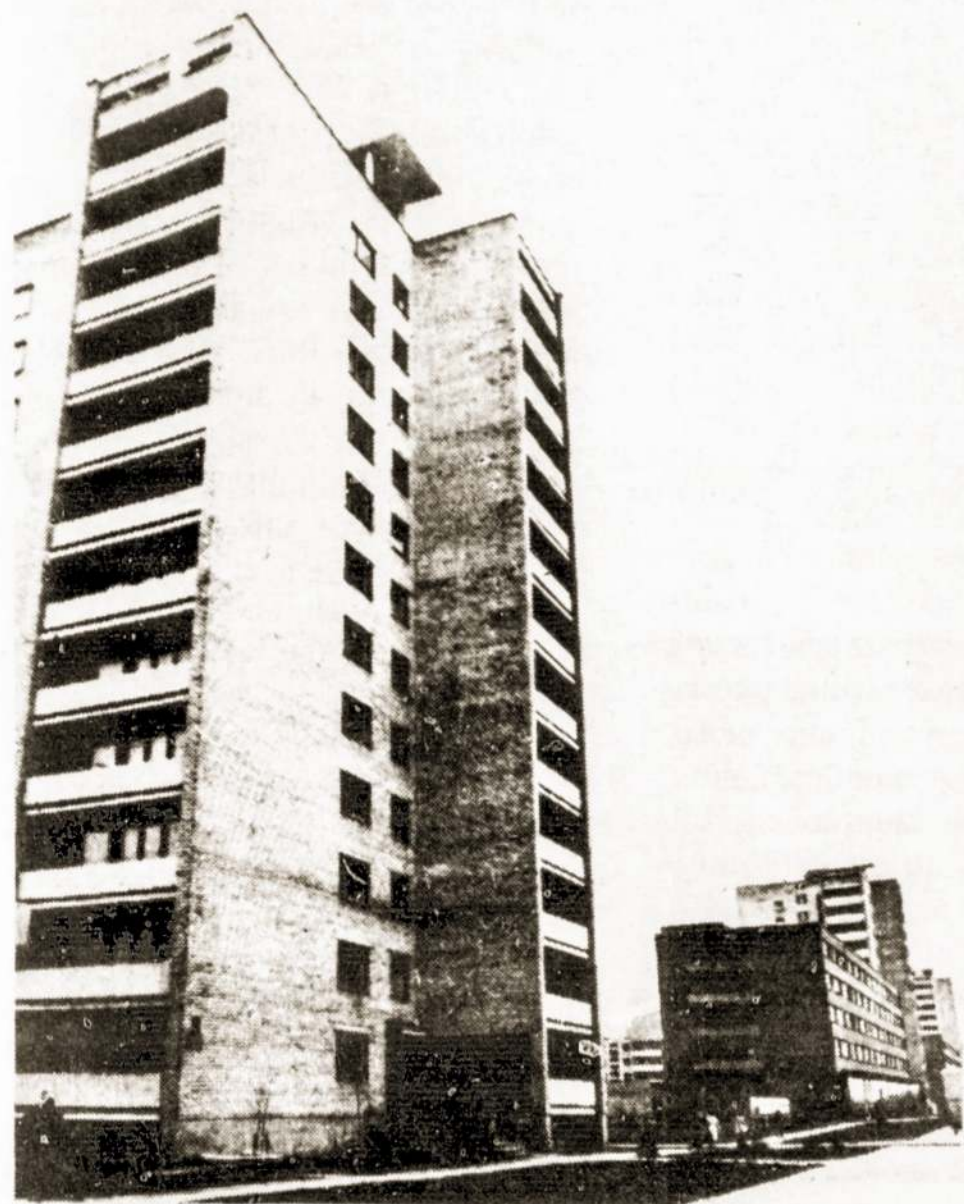
A. Dilio nuotr.

VILNIS, 1979 m. rugsėjo 20 d.

A. Sabaliausko (ELTA) nuotraukoje: Prienų rajono Balbieriškio galvijų penėjimo komplekso bendras vaizdas.

Šiauliai

Taip iškeliame aukštus namus
Iš molio, cemento ir smėlio,
Iš savo prakaito lašų.

Ir kur dabar alėjos vėsiai,
Aplėbia poilsį žmonių, —
Po karo buvo tik griuvėsiai.

Dienos ir minutes skaičiuoja,
Kad aikas būtų paslaugus,
Kad veltui nebarstytum gėrio.

Čia mano džiaugsmas ir namai.
Ir mintys kregždėmis skrajoja,
Čia miestas Lietuvos — Šiauliai.

Tarybų Lietuvos archyvai

Valstybinės valdžios organų ir valstybės valdymo organų aktai, kiti rašytiniai dokumentai, kino, fotografijos dokumentai, garso įrašai, senoviniai ir kiti rankraščiai bei archyvai, folkloro ir muzikos įrašai, reti spaudiniai yra dokumentiniai istorijos ir kultūros paminklai. Jie saugomi Lietuvos TSR centrinuose valstybiniuose archyvuose, jų filialuose, taip pat ministerijų, žinybų, miestų ir rajonų Tarybų vykdomųjų komitetų, kitų įstaigų, įmonių ir organizacijų žinybiniuose archyvuose, rankraštyuose, mokslinėse bibliotekose. Valstybiniai ir žinybiniai archyvai yra didžiausios žmonijos atminties saugyklos.

Tarybų Lietuvoje nemaža padaryta valstybinių ir žinybinių archyvų darbui gerinti, archyvinių dokumentų saugumui užtikrinti. Kasmet sudaromos vis geresnės sąlygos naudoti sukauptus dokumentus mokslo, kultūros, liaudies ūkio poreikiams tenkinti, darbo žmonių ideologinio, dorovinio, internacionalinio ir estetinio auklėjimo tikslams.

Antrojo pasaulinio karo metais Lietuvos įstaigų archyvuose žuvo daugiau kaip 2 milijonai bylų. Po karo sukaupti ir sutvarkyti fondai, atkurti apskričių, o vėliau rajonų archyvai. Dabar respublikoje veikia 14 valstybinių archyvų. Lietuvos TSR centrinis valstybinis istorijos archyvas saugo fondus nuo seniausių laikų iki 1918 metų, Lietuvos TSR centrinis valstybinis archyvas — nuo 1918 metų. 1965 metais įsteigtas Lietuvos TSR centrinis valstybinis kino ir foto dokumentų archyvas. Jame kaupiama fotografinė medžiaga, dokumentiniai kino filmai ir garso įrašai. Specialiai archyviniam saugojimui daromi garso įrašai, filmuojami kino siužetai, 1968 metais įkurtas Lietuvos TSR centrinis valstybinis literatūros ir meno archyvas. Jame kaupiama teatrų, literatūros žurnalo redakcijų, leidyklų, kūrybinių sąjungų bylos, literatūros ir meno veikėjų fondai. Partijos istorijos institutas prie Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto turi Partijos archyvą.

Archyvų valdyba prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos ir archyvai su mokslo įstaigomis rengia spaudai dokumentų rinkinius, koordinuoja valstybinių ir žinybinių archyvų darbą, kontroliuoja rankraštytus.

Neseniai Tarybų Lietuvos vyriausybė priėmė nutarimą, kuriame numatytos priemonės archyvų darbui respublikoje toliau gerinti. Artimiausiu metu Vilniuje bus statomi Lietuvos TSR centrinio valstybinio archyvo rūmai. Numatoma išplėsti, rekonstruoti archyvų patalpas Kaune, Alytuje, Klaipėdoje, Švenčionyse, Ukmergėje.

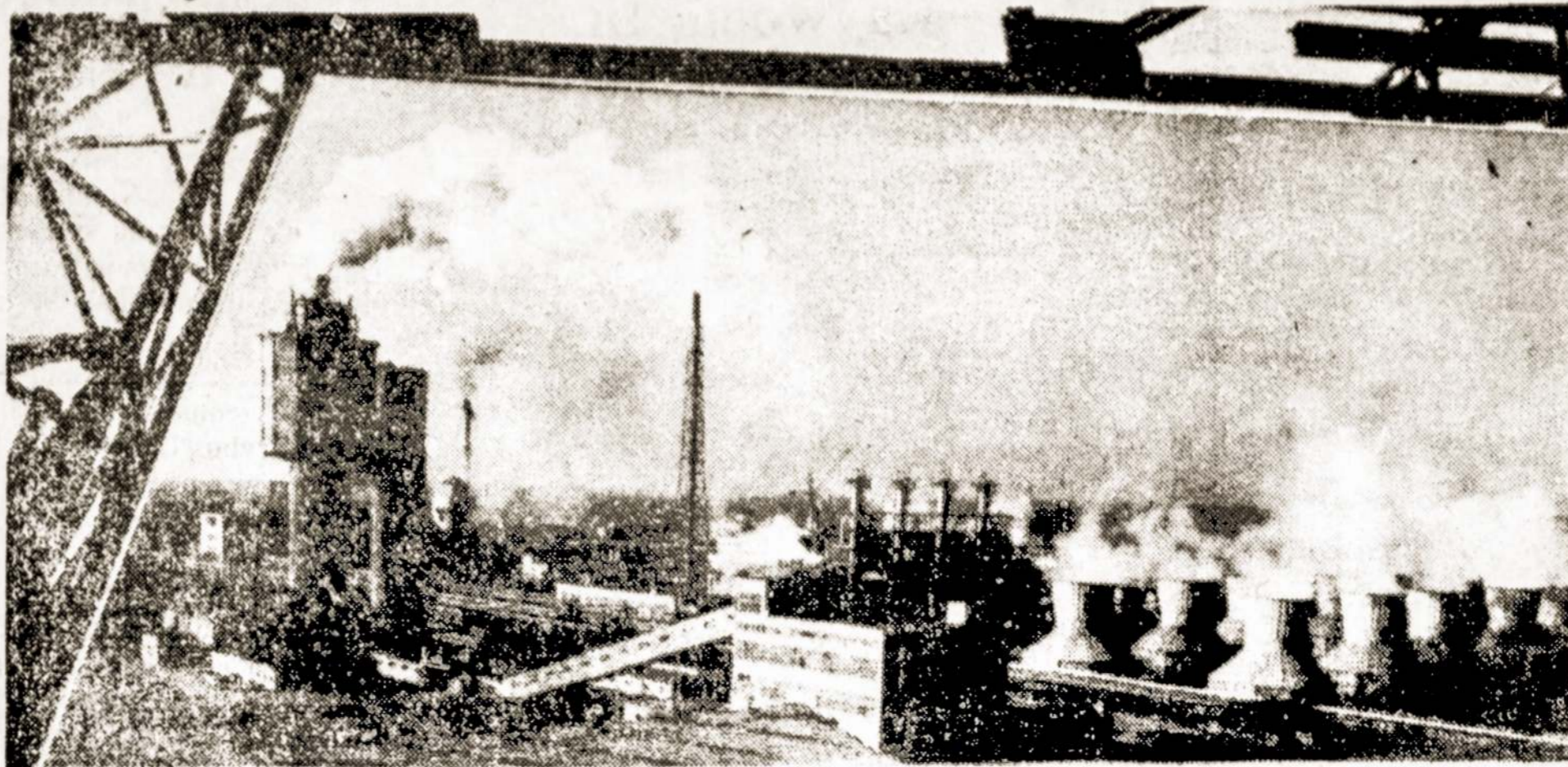
V. Siudikas

ČIURLIONIS VAKARŲ BERLYNE

Į Vakarų Berlyną iškeliavo 36 M. K. Čiurlionio kūrinių. Tai ciklai "Jūros sonata," "Pavasaris," "Zodiakas," triptikas "Raigardas," "Rex," "Karalių pasaka," bei kiti žinomi paveiksliai.

Pirmą kartą užsienyje atidaroma įžymaus lietuvių menininko kūrinių paroda.

Chemikų miestas

Jonavos azoto trąšų gamyklos vaizdas.

Ch. Levino nuot.

Šiandien Jonavos, sparčiai augančio miesto prie Neries upės, negalima įsivaizduoti be milžiniškos azotinių trąšų gamyklos. Tai visos Lietuvos chemijos centras, dabar vadinamas gamybinio susivienijimo "Azotas" vardu. Gamykloje dirba didžioji dauguma visos Jonavos darbininkijos. Įmonė nuolat plečiasi, o jos produkcija keliauja į įvairius Tarybų šalies kampelius, taip pat į Lenkiją, Vengriją, Suomiją, Norvegiją, Vokietijos Demokratinę Respubliką, Vokietijos Federatyvinę Respubliką ir kitas šalis. Su azotinių trąšų gamyklos statyba, kuri buvo pradėta 1967 metais, prasidėjo ir spartus miesto augimas.

Jonava dabar—didelis pramonės centras. Patogus susisiekimas geležinkeliu, plentais ir nemažai vandens išteklių sudarė tam palankias sąlygas. O juk dar taip neseniai ji buvo nedidelis provincijos

miestelis su smulkiais įmonėlėmis. Karo metu visas centras buvo sugriautas ir sudegintas. Miestas neteko apie 70 procentų gyvenamųjų namų. Hitlerininkai ir vietiniai buržuaziniai nacionalistai 1941-1943 metais netoli Jonavos, Girelės miške, sušaudė apie 2 tūkstančius vietinių gyventojų. Todėl po karo Jonavoje tebuvo likę tik 4,5 tūkstančių žmonių.

Dabar neatpažįstamai išaugusi Jonava skirstoma į kelias dalis. Senojoje miesto dalyje vietoj sugriautų namų iškilo modernūs daugiaaukščiai, erdvios parduotuvės, administraciniai pastatai, išaugo naujas Žemųjų mikrorajonas, turintis daugiau kaip 10 tūkstančių gyventojų. Netoliese statomi Rimkai, kuriuose įsikurs dar 10 tūkstančių jonaviečių.

Jonava—perspektyvus regiono centras. Neseniai Lietuvos TSR Ministrų Taryba, siekdama spar-

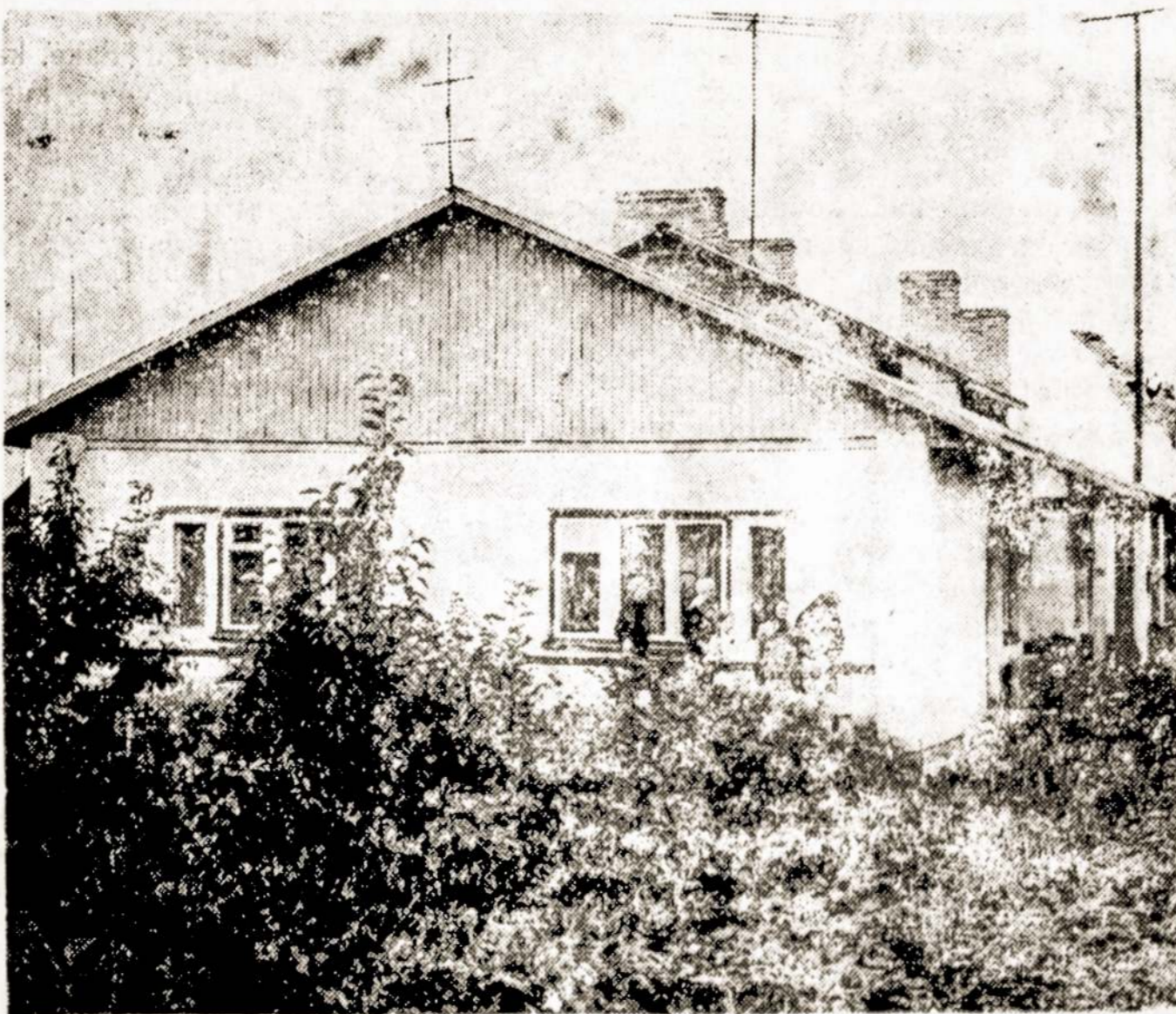
čiau ugdyti Jonavos miestą, priėmė svarbų nutarimą. Jame numatyta, kad per ateinančius penkerius metus (1980-1985) bus pastatyta gyvenamųjų namų, kurių bendrasis plotas sieks apie 53 tūkstančius kvadratinųjų metrų. Iškilis naujos pramoninių prekių ir maisto produktų parduotuvės, didžiulis vaisių sandėlis, galinga skalbykla, 600 vietų kino teatras, vidurinė mokykla, bus praplėsta poliklinika, nutiestas dar vienas tiltas per Nerį.

Vien Jonavos gamybinis susivienijimas "Azotas" per artimiausius penkerius metus pasistatys beveik 55 tūkstančius kvadratinųjų metrų bendro gyvenamųjų namų ploto, 560 vietų vaikų lopšelių-darželių, klubą su sportiniu kompleksu, 150 vietų profilaktoriaus gydymo korpūsą.

Dideli Jonavos augimo tempai ir artimiausioje ateityje nelėtės. Miestas augs, plėsis ir gražės.

V. Siudikas

Naujos kolūkiečių gyvenvietės keičia Lietuvos kaimą.

Oi, kas sodai, do sodeliai . . .

Daug Lietuvoje gražių sodų. Bet tokio, kaip Babtuose, prie Nevėžio,—tikrai nėra. Tai respublikos sodų sodas—sodininkystės-daržininkystės bandymų stoties mokslininkų valdos.

Sodininkystė kol kas mažiausiai intensyvi žemės ūkio šaka,—sako instituto direktorius, žemės ūkio mokslų kandidatas Klemensas Palaima.—Tai dar iš tų laikų, kai sodai tebuvo sodybų puošmena ir

tenkino tik savininko poreikius. Štai kodėl stoties pagrindinis uždavinys—paruošti intensyvaus sodų auginimo technologijas, kitaip sakant, sukurti ateities sodų modelį.

Koks jis bus, rytdienos sodas? Jo kontūrus jau galima pamatyti bandymų stotyje. Sodai čia sukonstruoti vienoje vietoje, jų plotai siekia dešimtis hektarų. Visi priežiūros darbai mechanizuoti beveik taip pat, kaip stambioje pramonės

įmonėje. Šalia žaliųjų masyvų—didelės vaisių saugyklos, perdirbimo cechai. Čia niekais nenuveina nė vienas obuolys. Pilną "duoklę" sodo augintojai atsiims ir iš šakelių, neatlaikiusių derliaus iki visiškos jo brandos: nukritę vaisiai iš karto perdirbami į pigius konservus.

. . . Einame sodu, ir kiek stebimės: obelėlės—sulig žmogumi, o šakos lūžta lūžta nuo raudonskrusėčių, didelių obuolių.

Beje, kaip vėliau paaiškėjo, ne tokios jau jaunos tos obelaitės—kai kurioms ir virš dešimties gerokai. Mažą ūgį vaismedžiams suteikė specialūs poskiepai. Parinkdamas atitinkamus poskiepius, sodininkas gali užprogramuoti būsimą sodą, sukurti jį tokį, koks labiausiai atitiktų gamtines ir ekonomines sąlygas. Medelių žemumas šiuo atveju—tik privalumas. Neaukštus vaismedžius ir prižiūrėti lengviau ir vaisius rašyti paprasčiau. Ekonomistai paskaičiavo, kad skinant sodų-mažylių derlių, reikės du-treis kartus mažiau žmonių.

Stoties moksliniai darbuotojai jau išvedė išsilaišančius vaisius ir uogas. Štai "Vladimirinė"—vyšnia, atkeliavusi iš Vidurio Rusijos. Žemi medeliai taip apkimba stambiomis uogomis, kad net lapų nesimato. O greta purpuru degančios, beveik nuo vyšnių nesiskiriančios uogos. Tai "Ginučiai", lietuviška agrastų veislė, pavadinta mūsų Nacionalinio parko centrinės gyvenvietės vardu. Paprastai agrastų uogos—dygios, o "Ginučiai" turi švelnų, tarsi aksominį "rūbą". . . Garbinga

vieta kolekciijoje užima žinomo Lietuvos selekcininko Ipolito Staro išvestos vaismedžių ir vaiskrūmių veislės. Daugelis jų paplito ne tik Lietuvos, bet ir broliškųjų respublikų, Rusijos Federacijos, Ukrainos soduose. Lietuviškų veislių kolekcijos neseniai pelnė tarptautinių sodo kultūrų parodų Erfurte ir Budapešte aukso medalius.

Turi kuo pasidžiaugti ir daržininkystės skyriaus selekcininkai. Nemažai jų sukurta veislių iškelia po platųjį pasaulį. Štai pomidorai "Ryčiai" labai populiarūs Čekoslovakijoje, burokėliams "Kamuo-liams" negailima komplimentų Vengrijoje, žiediniai kopūstai "Pirmuo-liai" auginami Bulgarijoje . . .

Tai malonu, bet, žinoma, svarbiausia savo reikmės. Šiandien jau nebegalime skųstis, kad ant stalo truktų daržovių. Jos ir gardžios ir daug vitaminų turinčios . . .

Šakų, geri agurkai augo apie Trakus. Bet nusiveždavo žmonės tokios veislės sėklų kur nors į Joniškį ar Skuodą—derliaus, žiūrėk, kaip ir nėra.

Selekcininkai gerai susipažino su Trakuose prigijusia veisle, ėmė "poruoti" su kitomis. Taip gimė "Trakų pagerintieji"—veislė, kurią dabar auginą visa respublika. Ir nebe pamato: kur besodintų—po 350 centnerių iš hektaro nuima. "Dešros, o ne morkos" juokauja žemdirbiai, auginantys mūsų selekcininkų išvestas "Satrijas." Beveik po tūkstantį centnerių iš hektaro prikaša ūkiai šių saldžiųjų šaknų. Didelės "Satrijos" pačios burnoje tirpsta . . .

Sprendžiant sodininkystės ir daržininkystės intensyvinimo problemą, stoties bendradarbiams talkininkauja kitų sričių specialistai. Štai Žemės ūkio mechanizacijos ir elektrifikacijos mokslinio tyrimo instituto darbuotojai kuria stočiai metodiką, kaip apdoroti sėklas aukštos įtampos elektros lauku. Tokie "stimulavimo seansai," kaip rodo eksperimentai, gali gerokai padidinti daržovių derlių. O žemės ūkio mokslų kandidatas A. Kviklys pastaruoju metu beveik neišlipa iš lėktuvo. Kartu su aviatoriais sodų apsaugai nuo ligų ir kenkėjų jis mėgina panaudoti naujus tarybinis malūnsparnius KA-26. Šios nedidelės, galinčios bet kur nutūpti mašinos, mokslininko nuomone, taps nepakeičiamu žmogaus pagalbininku respublikos pramoniniuose soduose.

R. Česna

AMERIKIETĖ DAINAVO VILNIUJE

Viešnios iš Jungtinių Amerikos Valstijų Barbaros Hendriks (sopranas) koncertas Lietuvos TSR valstybinės filharmonijos salėje susilaukė nemažo pasisekimo. Solistė dainavo G. F. Hendelio, V. A. Mocarto arijas, S. Rachmanovo kūrinius, Amerikos negrų dainas.

VAIKŲ PIEŠINIAI

Panevėžio dailės parodų rūmuose atidaryta respublikinė vaikų piešinių paroda, kurioje eksponuojama daugiau kaip šimtas akvarelių, guašų bei spalvotais pieštukais atliktų darbų. Jų autoriai—televizijos organizacinio konkurso "Mano pasaulis" dalyviai.

VILNIS, 1979 m. rugsejo 20 d.

GRĮŽO IŠ VIESNAGES LIETUVOJE

28 asmenų vilniečių grupė svečiavosi Tarybų Lietuvoje. Vieni jų pirmą kartą viešėjo tėvų žemėje. Kiek teko su kai kuriais iš jų susnekti, visi buvo puikiai nusiteikę ir džiaugėsi turėję progos pasisvečiuoti ir arčiau susipažinti su tenykščių gyvenimu. Jie išvyko iš Čikagos rugpjūčio 13 d., o grįžo rugpjūčio 28 d.

Tikiu, kad patys keliautojai plačiau apie kelionę išpūdžius parašys. Smagu matyti juos grįžusius ir taip puikiai nusiteikusius. **Vilniotė**

NUO GAISRO APSAUGOS SAVAITE

Čikagos gaisrininkų taryba (Fire Department) išsiuntinėjo laiškus, kuriuose nurodoma, kaip svarbu būti atsargiems pradendant kūrenti krosnis, medžių lapus deginti ir taip panašiai. Tinkamesniam supažinimui su apsaugojimu nuo gaisro paskelbė "Nuo gaisro apsaugos savaitę, nuo spalio 7 d. iki 13 d."

Gaisrininkų viršininkas Richard G. Albrect ir merė Jane M. Byrne prašo piliečių kooperacijos.

NAUJAS IŠRADIMAS

Fermi laboratorija, kuri yra Batavijoje, netoli Čikagos, buvusiam fizikų suvažiavime pranešė, kad surasta nauja atomo dalelė, pavadinta "gluon," gali padėti išspręsti didžiąją medžiagos mislę. Minėta dalelytė laikanti medžiagą jungtyje.

KYLA AIKŠTEN SUKTYBĖS

Betyrinėdami Federaliniai ir Illinois investigatoriai surado melagingą sąskaitą, būk už išvežimą sniego iš Čikagos miesto reikia mokėti \$2,000,000. Miestas jau išmokėjo \$300,000, bet likusią sumą atsisakė mokėti, nes ji neteisinga.

Patikrinkite savo nervus

Ar stipri jūsų nervų sistema? Prancūzijos savitrašis "Eli" siūlo jums patikrinti save. Stenkitės kaip galima teisingiau atsakyti į šiuos klausimus:

1. Ar triukšmingai jūs uždarote duris, išeidami iš namų?
2. Ar jus erzina kambariye esantys daiktai, ar užkliūnate už jų, vaikščiodami po kambarį?
3. Ar prarandate savitvardą ginčydamiesi?
4. Ar nepertraukinėjate pašneko, jam kalbant?
5. Ar kalbėdami mosuojate ranka?
6. Ar virpa jūsų pirštų galais laikomas popieriaus lapas?
7. Ar kartais kalbate patys su savimi?
8. Ar įsižeidžiate dėl menkniekių?
9. Ar ilgai vakarais negalite užmigti?

Jeigu jūs į visus 9 klausimus atsakėte "taip," žinokite: jūsų nervų busena visiškai "išėjusi iš ribų." Ir jums reikia, kaip sakoma, paimti save į rankas. Kitais jį gadinisite gyvenimu ir sau, ir aplinkiniams.

Jeigu 7 "taip," tai pastebima tendencija gyventi "ant nervų." Tas neatves į gerą.

O jeigu iš jūsų atsakymų tik 3 "taip" arba dar mažiau—puiku! Jūsų nervai geri.

VILNIS, 1979 m. rugsėjo 20 d.

ROSELANDIEČIŲ ŽINIAI

Mielos Roselando Lietuvių Moterų klubo narės, prašau visas atsilankyti į klubo narių susirinkimą, kuris įvyks spalio 1 d., 12:30 val. dieną Anielės salėje, 4500 So. Talman Ave.

Sulaukėme rudens iki dar oras palankus, pasistenkime visos atsilankyti į susirinkimą ir rūpestingai aptarti visus klubą liečiančius reikalus. Pagalvokime, ar negalėtume suruošti kokio renginio?

J. Urmonienė

PASIKALBĖJUS SU FLORIDIEČIAIS

Rugpjūčio 26 d. paskambinau drg. H. ir J. Šarkiūnams į St. Petersburg, Fla. Sužinojau, kad floridiečiai jau rengiasi rudens sezonui. Vieni prie teikimo pietų, kiti meno šakose. Dainos Mylėtojų choro mokytoja Helen Janulytė, H. Šarkūnienės dukra rašo chorui naujas gaidas, kuris pradės repetitijas rugsėjo pradžioje. Džiugu, ji sako, kad jos sveikatos stovis žymiai pagerėjęs, neabejojanti, kad ateinančiame sezone su choru galės daugiau padirbėti. Smagu, kad mielos choro vadovės sveikata pagerėjo.

Neprastai jaučiasi ir abu Šarkiūnai. Juozas rugsėjo 1 d. atšvenčia savo 89-tą gimtadienį. Sveikinu jį to gražaus gimtadienio proga.

Sarkiūnai sakė, kad jau atvykę pastoviam apsigyvenimui E. ir K. Damalakai Kelionė buvusi sėkminga.

Lauksime platesnių žinių iš tenykščios veiklos iš jų pačių korespondentų. **J. Urmonienė**

ĮVERTINA MŪSŲ SPAUDA

Gavau laiškutį iš T. Lietuvos nuo Vilniuje gyvenančių sesučių Eidukaityčių. Jos rašo, kad labai patenkintos mūsų spauda, tik apgailestauja, kad "Vilnies" išleidimas sutrūko. Jos rašo, kad dėka Valės Sutkienės ir Sonės Karosienės jau seniai jas lanko "Vilnis." Beskaitydamos "Vilni," jos jaučiasi tarsi lankosi pas mus ir jaučia, kaip mes čia veikiame.

Baigdamos sako, kad labai neretų skirtis su "Vilnimi" ir trokšta kad jį dažniau išleidinėtų. Smagu, kad ir toli nuo mūsų taip gražiai įvertina jūsų laikraštį. Dėkui joms. **Julija M.**

Grįžo iš atostogų

Pasisvečiavę pas brolių ir jų šeimą drg. H. ir R. Bordneriai, taipgi jų sūnus grįžo į namus. Sakė, kad ne vien Wisconsin svečiavosi pas Pažarską, bet iš šiaurės Michigan, bet žuvies nepagavo. **J. U.**

APTARTI "VILNIES" REIKALAI

Rugsėjo 1 d. buvo "Vilnies" bendrovės direktorių Tarybos posėdis. Šiame posėdyje dalyvavo veik visi direkcijos nariai, išskyrus Valeriją Urbiką ir Alice Paulikienę. Apkalbėta laikraščio pikniko reikalas. Pranešta, kad grįžta daug parduotų pikniko bilietų.

Nutarta skelbti "Vilnies" skaitytojų vaju nuo rugsėjo 1 d.

Posėdyje atsilankė Estelle Bogden ir J. Pateckas. Įteikė nuo velionio Mike Gilleo palikimą \$3,000.00.

Pranešta, kad šiame "Vilnies" piknike, kuris įvyks rugsėjo 23 d. bus svečių iš Lietuvos ir iš kitų kolonijų. Sekantis posėdis bus spalio 6 d. **Sekr. J. M-nė**

Maywood, Ill.

PRISIMINUS D. RYMŠĄ

Jau virš metai praėjo, kaip negailėtinga mirtis visiems laikams atskyrė mielą draugą, pažangių organizacijų narį Domininką Rymšą. Velionis atvyko į JAV 1905 m. Pirmiausiai apsigyveno Cloquet, Minn. Iš ten persikėlė į Rockford, Ill., o ilgiausiai gyveno ir mirė Maywood, Ill.

Velionis Domininkas visą savo brandų gyvenimą dirbo pažangos labui ir stambiai rėmė pažangią spaudą ir mirdamas neužmiršo paremti. Man teko daug su juo dirbti ir visur dalyvauti. Žinau ir jaučiu, kad jo netekimas pažangiam judėjimui jaučiamas.

Nebandysiu suminėti jo gražių darbų. Tik pasakysiu, kad visi, kurie jį pažino, liūdi jo netekę. Sesutei ir brolio vaikams primenu kad mes aukštai vertiname jo kilnius darbus. **Juozas B-ris**

LDS 2-ROS APSKRITIES KOMITETO POSĖDIS

Po pereinamais metais įvykusios LDS 2-ros apskrities kuopų atstovų konferencijos šaukiamas pirmas posėdis spalio 14 d. 11 val. dieną "Vilnies" salėje. Sekretorė kelis kartus mėgino šaukti posėdį, bet patariant kitiems valdybos nariams teko atidėlioti, nes nesurasta patogaus laiko.

Manau, kad komiteto valdyba pamiršta, kad apskritis turi rūpintis kuopų veikla ir padėti joms. Bet jei jis pats nesuranda laiko posėdžiui, tai kaip galima tikėtis rūpinimosi kuopų veikla.

LDS 7-ta apskritis šaukė savo konf. rugsėjo 9 d., bet mūsų apskritis negalėjo pasiūsti broliškų delegatų, nes neturėjo posėdžio.

Būsančioje konferencijoje delegatai turėtų rimtai pasikalbėti su komiteto pareigūnais ir, jei jie per daug kitais darbais užimti, surasti tokius, kurie galėtų skirti laiko ir LDS 2-ro komiteto veiklai.

Koresp. J. M.

PAIEŠKOJIMAS IŠ LIETUVOS

Labai prašau įdėti į Jūsų laikraštį paieškojimą Antaniūnos Slažinskaitės-Laurutienės-Mažutaitienės sūnu. Alfonsas Mažutaitis gyveno Denver, Colorado, o Kazimieras (Charles) Laurutis gyveno Reseda, Cal. Jų motina Antanina mirė 1957 metais. Po to visi jiems siūsti laišškai grįžo. Matomai jie pakeitė gyvenimo vietas. Čia įdedu pirmesnį adresą: Alfonsas Mažutaitis, Capt. A. A. Masters, 857 Salem St., Denver 8, Colorado, USA.; Charles Laurutis, 6549 Tampa Ave., Reseda, Cal., USA.

Jei ne patys, tai jei kas žinote apie mano pusbrolius, malonėkite man pranešti. **Lithuania USSR, 235401 Šiauliai, Vilniaus gat. 258-16, Antanas Ivanuskas.**

ONA MASIENĖ ĮVYKĖ B. KIRSTUKO TROŠKIMĄ

"Vilnies" skaitytojai gerai prisimena velionį Baltrą Kirstuką, kuris visą savo brandų gyvenimą skyrė kovai už darbo žmonių šviesesnį ir pilnesnį rytojų. Velionis mirė 1978 m. spalio 25 d., sulaukęs 90 m. a. Prieš mirtį jis prašė savo brolio dukros Onos Masienės, kad miręs jis būtų sukremtuotas, pelenai nuvežti į Tarybų Lietuvą ir būtų palaidoti Rokiškio rajono, Ziobiškio miestelio kapinėse, kur palaidoti jo tėvai.

Ona Masienė dėdei duotą pažadą stengėsi įgyvendinti. Duotas pažadas jau pavyko įgyvendinti. Ji gavo visus reikalingus duomenus nuvyko į T. Lietuvą su vilniečių ekskursija, kuri iš Čikagos išvyko rugpjūčio 13 d. Lietuvą pasiekė rugpjūčio 16 dieną. Čia ją pasitiko sesers ir brolio vaikai.

Laidotuvės buvo skelbtos rugpjūčio 18 d. Į laidotuves ją nuvežė sesers dukros vyras Algis Misikonis. Laidotuvėse dalyvavo virš pusantro šimto žmonių. Grojo dūdų orkestras. Onos paruoštą kalbą paskaitė sesers dukra. Velionio pelenai su urna palaidoti prie tėvų, Petro ir Agotos Kirstukų, kurie mirė 1929 m.

Dalyviai sukviesti į salę, tinkamai pavaišinti ir padėkota už visas suteiktas paslaugas laidojant ištikimą darbo klasės sūnų ir kilnų lietuvių, kuris taip troško atsigulti amžinam poilsiui gimtojo krašto žemelėje prie savo gimdytojų.

Skaudu, kad neperseniai Kirstukų šeimoje buvo kitos laidotuvės. Rugpjūčio 1 d. mirė Juozo Kirstuko (jau mirusio) dukra Valeta, vos sulaukusi 16 m. a. Taipgi serga Onos Masienės velionės sesutės Emilijos vyras Juozas Deksnys rimtas ligonis ir negalėjo dalyvauti laidotuvėse.

Ona Masienė antrą kartą aplankė savuosius ir dėdės bei kitų artimųjų kapus rugpjūčio 24 d. Sakė, kad dėl šilto oro ant kapo gėlės, kurių buvo tikra gausa, apvytusios.

Baigus pokalbį apie laidotuves, Ona giliai atsidususi pasakė, kad esanti labai patenkinta galėjusi įvykdyti mielo dėdės troškimus. Ji sako, kad jo idėjos draugai, įvertindami Jo darbus ir troškimus, padėjo jai tai atlikti, už ką ji esanti labai dėkinga ir dėdės vardu dėkoja visiems, kas prisidėjo prie to žygio.

Negalėjau nepaklausti, kaip visa viešnagė jai patiko. Ji sakėsi, kad esanti labai patenkinta viešnagė ir naujai užmegstomis pažintimis.

Manau, kad apie kitus išpūdžius bei privačius susitikimus ji pati papasakos "Vilnies" piknike, o gal ir parašys į spaudą?

Garbė tau Onute, o Baltrui lai bus ramu ilsėtis brangioje tėvynės žemėje prie savo artimųjų! **Vyšnutė**

Linkėjimai iš Floridos

Verutė Kasparienė prisiuntė laiškutį ir prašo pasveikinti Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos nares ir Roselando Lietuvių Moterų klubo nares ir apgailėstauja, kad gyvendama toli negali dalyvauti susirinkimuose. Ji rašo, kad atėjus rudeniiui vėl pas juos prasidės veikimas, pietūs, šokiai ir koncertai.

Dėkui už linkėjimus ir prašome nepamiršti mūsų. **Vilniotė**

ŠI SEKMADIENĮ BUS "VILNIES" PIKNIKAS PO STOGU

ŠI SEKMADIENI BUS "VILNIES" PIKNIKAS PO STOGU

Ilgai lauktas laikraščio "Vilnis" piknikas bus šį sekmadienį, rugsėjo 23 d., New National Hall, 3312 So. Morgan St., Chicago. Jau buvo rašyta, kad šiam piknikui mūsų darbščiosios šeiminkės paruoš sveiko ir skanaus maisto pietus, netruks ir kitokių skanumynų. Taipgi šiltų ir šaltų gėrimų bus iki sotumo.

Jau daugelis prisiuntė bilietų šaknutes iš tolimesnių kolonijų. Taipgi nemažai čekagiečių jų gražino, o kiti tai padarys atsilankę į pikniką. Iš to viso galima spręsti, kad piknikas atneš nemažai paramos laikraščiui. Bet svarbu, į jį sukviesti kuo daugiau svečių. Tas įrodytų, kiek dar turime draugų bei nuoširdžių rėmėjų. Reikia ne tik patiems jame dalyvauti, bet ir pasikviesti savo draugus ir kaimy-

nus nuotaikingai praleisti sekmadienį gražioje vilniečių šeimoje.

Tikimės turėti svečių ir iš tolimesnių kolonijų. Turėsime grįžusių iš viešnagės T. Lietuvos. Jis mums papasakos apie kelionę ir visą viešnagės laiką.

Netenka aiškinti, kad pastaruoju metu renginių mažai turime ir retai susitinkame. Tada šis piknikas kaip tik ir duos mums progos susitikti savo senus draugus ir pažįstamus bei užmegsti naujų pažinčių.

Kam tikrai "Vilnies" gyvavimas svarbus ir kuris nori, kad laikraštis "Vilnis" dar ilgai gyvuotų, tas būtinai turi atsilankyti į šį pikniką ir gyvai įrodyti, kad "Vilnies" ateitis tikrai jam ar jai prie širdies.

Iki malonaus pasimatymo sekmadienį piknike. Rengimo komisija

Laiškai ir parama "VILNIAI"

Gerbiama Adm.

Laiške rasite \$10 čekį, iš jų apmoku už "Vilnies" pikniko bilietus, o likusius skiriu į fondą. Jei būčiau "laimingas," tai tą laimę iš anksto skiriu laikraščiui.

M. Hacinkiewicz
Great Neck, N. Y.

Gerbiamieji,

Prisiunčiu čekį sumoje \$34.20, tai Toronto Lietuvių draugijos parama laikraščiui "Vilnis." Kartu linkime "Vilniai" dar ilgo amžiaus.

A. Paurazienė
Toronto, Kanada

Gerbiamieji,

Prisiunčiu nuo drg. Mary Martuza iš Racine, Wisc., čekį sumoje \$20. Ji juos skirsto taip: \$5 paramos, \$5 už "Vilnies" pikniko bilietus ir \$10 už prenumeratą. Ji taipgi siunčia visiems geriausius linkėjimus.

Prašome priimti ir nuo Jono ir manęs geriausius linkėjimus.

A. Strich
Kenosha, Wis.

Gerbiami vilniečiai,

Laiške rasite čekį sumoje \$25. Juos paskirstau taip: \$5 už "Vilnies" pikniko bilietus, \$10 už "Vilnies" prenumeratą ir \$10 parama laikraščiui. Savo giminaičiui Lietuvoje siunčiu 10 metų. Paskutiniu metu jis rašo kad laikraštį nesiusčiau, nes juos pasiekia per kelis mėnesius iki tai žinios labai susenę. Jie ten turi daug geros spaudos ir informacijų.

Linkiu visiems darbuotojams geros sveikatos, o laikraščiui ilgo amžiaus.

F. Kontenis
Rochester, N. Y.

Gerbiamieji,

Prisiunčiu čekį sumoje \$15. Iš jų \$10 užmoku už 1980 m. "Vilnies" prenumeratą ir \$5 skiriu laikraščio paramai. Linkiu visiems geros sveikatos ir ištvėrmės darbe.

Mary Sametis
Haverhill, Mass.

Gerb. Adm.

Prašu priimti prenumeratos mokestį \$12, \$5 už "Vilnies" pikniko bilietus ir \$8 paramos—į fondą. Linkiu sėkmės darbe.

Julius Urbikas
Čikaga, Ill.

Nuoširdus dėkui visiems laikraštį parėmusiems. "Vilnies" Adm.

NEPAMIRŠO "VILNIES" REIKALŲ

Drg. Marcella Paskier pastaruoju metu gyvena pas sūnų Country Club Hills, Ill. ir negali atvykti į susirinkimus bei sueigas, bet nepamiršta "Vilnies" reikalų. Atsiuntė laiškutį ir jame \$5. Ji rašo, kad labai išsilgusi draugių, bet iš "Vilnies" sužino apie jas.

Nuoširdus dėkui už paramą.
Vilniėtė

NUOŠIRDŲS LINKĖJIMAI

Rasite laišką čekį sumoje \$30. Iš jų \$20 skiriama į naujai paskelbtą fondą, o likusius \$10 už prenumeratą. Linkime, kad laikraštis "Vilnis" dar ilgai gyvuotų ir teiktų svarbias ir teisingas žinias. Draugiškai.

Gasparas ir Veronika Kvetkas
Dorchester, Ma.

GRAŽIAI PADIRBĖJO

Drg. J. Andrulienė ruošiasi vyksti pasisvečiuoti į T. Lietuvą, bet surado laiko padirbėti "Vilniai." Ji atsiuntė \$10 už parduotus "Vilnies" pikniko bilietus, taipgi kitą dešimkę už skelbimą. Viso prisiuntė \$10. Linkime malonios viešnagės ir dėkui už nepamiršimą "Vilnies."

V-tė

APDOVANOJO LAIKRAŠTĮ

Gavome laiškutį nuo drg. Prano Makartevičiaus iš Sheboygan, Wisc. Laiškas trumpas, bet pats už savo kalbą. Jį talpiname, kaip parašytas:

"Gerbiami Vilniečiai,
Siunčiu piniginę perlaidą sumoje \$65. Iš jų \$10 už "Vilnies" prenumeratą už ateinančius metus, \$5 už "Vilnies" pikniko bilietus, o likusieji \$50. "Vilniai" parama. Draugiškai.

Franas Makarevics
Sheboygan, Wisc."

VALERIA URBIKAS GRĮŽO IŠ VIEŠNAGĖS

Mūsų žymioji muzikė-chorų vadovė Valeria Urbikas buvo išvukusi pasisvečiuoti pas dukrą ir jos šeimą Kansas City. Ji ten svečiavosi pora savaitių. Grįžo gerai nusiteikusi.

Smagu ją matyti gerame ūpe. Reikia manyti, kad ji stos į darbą ir rudens bei žiemos sezonui paruoš savo daininkes koncertui, ko mes visi esame labai išsilgę. Antanas L.

LIŪDNOS MIRTIES METINĖS

Juozo Pavilionio

Liūdnai praslinko metai nuo tuo skaudaus įvykio, kuomet mano mylimo vyro ir sūnaus tėvo, **Juozo Pavilionio**, sustojo plakusi jautrioji širdis. Jis iš mūsų atsiskyrė visiems laikams 1978 metais spalio 1 d.

Nors jau bus metai, kaip mes negirdime jo malonių žodžių ir rūpestingų nurodymų būti naudingiems ne tik sau, bet ir visai žmonijai; kaip reikia gerbti kitą, kad būtum pats pagerbtas.

Mes žinome, kad jokios dejonės mums jo iš šalto kapo negrąžins, bet atėjus mirties metinėms norime garsiau sudejuoti ir pasiguosti jo ir mūsų draugams, kad mes liūdimė jo netekę ir kad jo gražus gyvenimas ir kilni meilė mums ir visai darbo klasei yra nepamirštama, o jo kilnus atminimas bus gyvas iki mūsų krūtinėse širdys plaks. Lankysime jo kapą Lietuvių Tautinėse kapinėse ir puošime gyvomis gėlėmis.

Lai Tau mūsų brangusis būna amžina ramybė!

Liūdinti žmona **BESSIE**
Sūnus **ALBERTAS**
ir Marti **ELENA**

PRISIMINUS JUOŽĄ PAVILIONI

Spalio 1 d. sukaks metai, kai negailėstinga mirtis atskyrė iš gyvųjų tarpo nuoširdų pažangietį ir visą gyvenimą buvusį įvairių pažangių organizacijų narį ir spaudos rėmėją drg. Juozą Pavilionį. Juozas buvo sunkaus darbo darbininkas, bet surasdavo laiko dalyvauti susirinkimuose, sueigose. Per pastaruosius kelius metus buvo perbloktas sunkios paralyžiaus ligos. Bet ir sirgdamas domėjosi pažangių organizacijų veikla. Kuomet jį tekdavo aplankyti, jis klausinėdavo apie veiklą ir neišleisdavo iš namų abu su savo mylima žmona Bessie neparėmę pažangios spaudos ar neapdovanoję organizacijų, kurių buvo nariu. Velionis mėgo dainą, tad kai pats jau negalėjo dainuoti Roselando Aido chore, tai nors jį paremdavo.

Nesistengsiu suminėti velionio nuopelnus pažangos labui, šiame trumpame straipsnyje tai neįmanoma. Tačiau pasakysiu, kad velionis Juozas, kaip ir jo žmona Bessie, buvo ištikimas darbo klasei ir dirbo su visa pažangia liaudimi, kad ne tik sau užtikrinus tinkamesnį ir sotesnį gyvenimą, bet ir ateinančioms kartoms. Toks žmogaus troškimas ir noras yra ne tik kilnus, bet ir užsitarnaujantis aukštos pagarbos.

Nors jo nėra mūsų tarpe jau veik metai, bet jo darbai ir siekiai yra gyvi. Drąsiai galima sakyti, kad jis savo gyvenimo kelyje atliko tai, ką sąmoningas žmogus turi atlikti.

Mums beliko lankyti jo kapą Lietuvių Tautinėse kapinėse, nulenkti galvą ir prisiminti, kad ten ilsisi ištikimas darbo klasės sūnus ir kilnus lietuvis.

Lai Jam bus ramu ilsėtis užmigušiam neatbundamui miegui!

J. Urmonienė

MIRĖ IR PALAIDOTAS PETRAS PUIŠIS

Po ilgų ir sunkios ligos rugpjūčio 27 d. mirė Petras Puišis, sulaukęs 84 m. a. Velionis priklausė prie LLD 79 kuopos. Per ilgus metus skaitė laikraštį "Vilnis" ir stambiai rėmė. Dalyvavo pažangių organizacijų renginiuose bei susirinkimuose.

Palaidotas iš Lack koplyčios rugpjūčio 30 d. Lietuvių tautinėse kapinėse. **J. U.**

J. PETRUTIS PERGYVENO OPERACIJĄ

Čikagiečiams gerai žinomas ir pažįstamas Jonas Petrutis-Peters, muzikės Onutės Petrutienės vyras, rugpjūčio 20 d. Christ Community ligoninėje pergyveno sėkmingą plaučių operaciją. Ligonis jaučiasi gerai, bet vis dar yra gydytojo priežiūroje. Jam teks ilgai pailsėti iki atgaus jėgas.

Buvo atvykusi aplankyti tėvelio dukra ir jos šeima. Visi 4 anūkai puikiai atrodė.

Ligonis randasi namuose, 2644 W. 84 Place, Chicago, Ill. 60652. Nuo savęs linkiu ligoniui visiško pasveikimo. **Julija M.**

Mirė lietuviai

Rugpjūčio 20 d. mirė Sofija Drazdauskienė-Gudavičiūtė, sulaukusi 81 m. a. Gimė Lietuvoje, Šiaulių rajone. Šioje šalyje išgyveno 56 m.

Rugpjūčio 20 d. mirė Charlotte Shirvis-Kurilaičiūtė, sulaukusi 64 m. a. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 62 m.

Rugpjūčio 22 d. mirė Frances Purtienė-Kigaitė, sulaukusi senatvės. Gimė Lietuvoje, Šiaulių rajone, Žagarės apylinkėje. Šioje šalyje išgyveno 75 metus.

Rugpjūčio 23 d. mirė Vincas Rygertas, sulaukęs 74 m. a. Gimė Lietuvoje, Kybartuose. Šioje šalyje išgyveno 28 metus.

Rugpjūčio 19 d. mirė Petronėlė Minauskienė, sulaukusi 97 m. a. Gimė Lietuvoje, Vilkaviškio mieste. Šioje šalyje išgyveno 28 metus. Palaidota rugpjūčio 29 d.

Rugpjūčio 25 d. mirė Stanislova Paltarokienė-Petraitytė, sulaukusi pusės amžiaus. Gimė Lietuvoje, Šakių rajone, Pluokščiuose. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

Rugpj. 27 d. mirė Petras Zekas, sulaukęs 67 m. a. Gimė Čikagoje.

VILNIS, 1979 m. rugsėjo 20 d.